

Напрямки оптимізації національного механізму регулювання трансфертного ціноутворення у комерційних банках.

Сутність державного регулювання трансфертного ціноутворення у комерційних банках полягає у запровадженні механізму контролю за економічною обґрунтованістю ціни перерозподілу фінансових ресурсів між банками, які входять до складу транснаціональних банківських (фінансових) корпорацій. Зазначені ціни іноді застосовуються міжнаціональними фінансовими групами для мінімізації податкових платежів їх учасників, які базуються у країнах із більш високим рівнем податкового навантаження. Враховуючи поточну динаміку транснаціоналізації банківської системи (частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків України за період з 01.01.2005 року по 01.10.2007 року збільшилась більш ніж у 3,6 рази і досягла 35%) зазначена проблема видається досить актуальною. Проведені дослідження показали, що у більшості із 44 банків з іноземними інвестиціями, які функціонували в Україні станом на 01.10.2007 року, материнські структури розміщені у країнах із нижчим рівнем оподаткування. Таким чином, існують економічні передумови для мінімізації податкових платежів в Україні через застосування трансфертних цін.

За даними Ernst and Yang, представники компаній фінансового сектору економіки вважають трансфертне ціноутворення основною проблемою при налагодженні ефективної співпраці з податковими органами більшості країн світу. Санкції за порушення податкового законодавства щодо трансфертного ціноутворення активно застосовуються у розвинених країнах світу. Наприклад, у 1994 році податковими органами США за невірне використання трансфертних цін були застосовані санкції до 392 ТНК і донраховано в бюджет 3,5 млрд. дол.

Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» визначено опосередкований механізм регулювання трансфертних цін через їх порівняння із «звичайними цінами» (пункт 7.4.3 закону). Основним недоліком даного механізму є відсутність описання конкретних методів розрахунку звичайної ціни, що значно знижує ефективність його практичного застосування.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) ще з 70-х років ХХ ст. займається напрацюванням нормативної бази у даному напрямку. Оновлені правила щодо регулювання трансфертного ціноутворення опубліковані ОЕСР під назвою «Рекомендації щодо трансфертного ціноутворення для багатонаціональних корпорацій та податкових адміністрацій» (далі «Рекомендації») у 2001 році. Вивчення даного документу дає підстави для формулювання наступних висновків. По-перше, ключовим при розрахунку трансфертної ціни є застосування принципу «втягнутої руки» (the arm's length principle), сутність якого полягає у порівнянні ціни між асоційованими (пов'язаними компаніями) та ціни подібної угоди між незалежними компаніями. ОЕСР також розроблено документи, що деталізують особливості застосування принципу «втягнутої руки» банківськими установами. По-друге, на основі застосування даного принципу рекомендується розраховувати трансфертні ціни одним із наступних методів: порівняльної неконтрольованої ціни (comparable uncontrolled price method), ціни перепродажу (resale price method), витрати плюс (cost plus method), розподілу прибутку (profit split method) та чистої маржі від угоди (transactional net margin method). По-третє, ефективний національний механізм законодавчого регулювання трансфертного ціноутворення необхідно запроваджувати на основі врахування положень нормативних документів розроблених ОЕСР. Більшість країн Європи, а також США та Канада провели адаптацію національного законодавства на основі впровадження основних положень «Рекомендацій» ОЕСР.

Напрямами удосконалення національного механізму державного регулювання трансфертного ціноутворення є: 1) доопрацювання пункту 1.20 закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» для конкретизації методів розрахунку «звичайної ціни»; 2) прийняття проекту Податкового кодексу України №3405 від 28.03.2007 року із подальшим його доопрацюванням, у статті 3 якого визначено основні методи розрахунку «звичайної ціни»; 3) прийняття спеціального закону щодо оподаткування транснаціональних корпорацій. Який би напрямок удосконалення державного регулювання трансфертного ціноутворення не був обраний, необхідно враховувати специфіку трансфертного ціноутворення у фінансовому секторі економіки в цілому та у комерційних банках зокрема.